

STAROST A NADĚJE – List pastýřům

<https://www.michael-martinek-sdb.cz/l/starost-a-nadeje/>

V roce 1998 jsme ve Fryštáku založili skupinu s názvem Starost a naděje, v níž jsme uvažovali o reformě církve. Ten příběh je zajímavý v souvislosti se současným synodním procesem. Jelikož ho málokdo zná, chci vám ho připomenout. V úvodu nabízím vysvětlující text, který jsem napsal roku 2002, pak následuje plné znění Listu pastýřům.

Atmosféra Domu Ignáce Stuchlého (DIS) ve Fryštáku se od počátku vyznačovala specifickým pojetím církve a její práce s mládeží. Chtěli jsme nabízet jiný přístup, než byl v té době (a dodnes je) díky Sekci pro mládež při ČBK převažující. Odmítali jsme zavírat oči před chybami, se kterými jsme se v běžné praxi církve u nás setkávali, ale otevřeně jsme o nich mluvili a také jsme se snažili přispět k jejich nápravě. Proto se o svatodušních svátcích roku 1998 poprvé sešla ve Fryštáku skupina asi dvaceti mladých lidí, kteří chtěli nejen diskutovat o současné situaci v církvi, ale také se za obnovu církve modlit a něco pro ni udělat. Tato skupina se pak v různém složení scházela třikrát za rok po tři roky. Dala si název Starost a naděje, a aby byl její hlas více slyšen, pokusila se zaregistrovat jako sněmovní kroužek (díky administrativnímu nepořádku na diecézním ústředí však trvalo déle než rok, než byla tato registrace uskutečněna).

Cíle této iniciativy nejlépe vyjadřuje List pastýřům (celý text viz dále), který jsme vytvořili při svatodušním setkání v roce 1999 a rozeslali všem českým biskupům. Zároveň byl publikován v časopise Getsemany. Odezva byla spíše formální, nicméně na podzim téhož roku se uskutečnilo na olomouckém arcibiskupství setkání zástupců iniciativy (Magdalena Ehrlichová, Michael Martinek, Vladimír Vecheta, Marek Výborný) se zástupci arcibiskupství (Jan Graubner, Josef Hrdlička, Milán Kouba) a Teologické fakulty (Pavel Ambros). Tato akce, při níž obě hlavní zúčastněné strany zjevně mluvily rozdílným jazykem a nedostaly se k věcnému řešení žádné z otázek, byla počátkem pomalého zániku celé iniciativy. K němu došlo na začátku roku 2001, kdy už většina členů nebyla motivována k další aktivitě.

LIST PASTÝŘŮM

Ježíš založil svou církev, aby byla pro lidi znamením a cestou do království jeho Otce a světil jí svého Ducha, aby ji oživoval a dovedl k naplnění. Tato církev je i naším domovem, v němž žijeme a jejíž tvoříme. Proto nás nenechávají lhostejnými její starosti, proto trpíme, když vidíme, že často není tím, čím by být měla: společenstvím lásky a odpuštění, spojnicí člověka s Bohem a lidmi navzájem, jak si ji přál Ježíš. Chceme, aby církev při vši své lidské omezenosti nefalšovaně předávala radostnou zvěst o Božím zájmu o nás, aby ukazovala na naši společnou odpovědnost za osudy lidské rodiny na cestě do budoucnosti.

V poslední době sílí v katolické církvi tendence a iniciativy s cílem přispět k vybudování lidštějšího a pravdivějšího společenství, k překonání propasti a odcizení mezi duchovními a laiky, mezi rolí muže a ženy, mezi těmi, kdo v církvi učí a těmi, kdo je mají poslouchat. Protože sdílíme naděje, které do církve vkládají nejen ti, kdo se k ní hlásí, chtěli bychom v duchu těchto iniciativ i my vstoupit do sítě dialogu o tváři, poslání a službě církve příštího tisíciletí.

Naše skupina s názvem Starost a naděje se sešla už třikrát nad tématem církve a přijala svou vizi činnosti. Chceme se svými podněty také podílet na přípravě Plenárního sněmu katolické církve v ČR. Dále chceme každoročně o svatodušních svátcích uspořádat Letniční fórum, při němž se budeme spolu se všemi, kterým církev není lhostejná, zabývat zvolenou otázkou z jejího života. Materiály z těchto setkání budeme dávat k dispozici Vám, biskupům, dalším skupinám, kterým jde o obnovu církve, a vybraným sdělovacím prostředkům. Stálým místem našeho setkávání je Dům Ignáce Stuchlého ve Fryštáku.

K palčivým otázkám, které nám při zamyšlení vyvstávaly, patří vztahy uvnitř církve, koncepce její služby a náš podíl na ní, přístup církve ke světu i její celkový obraz vytvářený vzdělaností a formací laiků, kněží, řeholníků a řeholnic. Jako základní a nejdůležitější otázka, od níž se odvíjí veškerá další služba a život v církvi, se nám jeví právě problematika vztahů uvnitř církve. Proto bylo pro letošní Letniční fórum zvoleno téma "Starosti a naděje vztahů v církvi".

Na tomto setkání, které se uskutečnilo ve dnech 21. - 23. 5. 1999, jsme se věnovali třem základním okruhům otázek:

- pluralita názorů a stylů života v církvi
- hierarchický model života církve a sdílení odpovědnosti
- komunikace v církvi

Z analýzy stávající situace vyplynulo přesvědčení, že :

Hierarchická struktura církve, která představuje garanci ortodoxie a tím zabraňuje extrémům, často vyhovuje křesťanům, kteří nechtějí přijmout osobní odpovědnost za svůj život i celkovou tvář církve.

Proto si myslíme, že zachování základní hierarchie je nutné, ale zároveň považujeme za nutné umožnit širší zastoupení laické veřejnosti a převzetí vlastní odpovědnosti při rozhodování. Konstatujeme obecnou nepřipravenost tuto odpovědnost přijmout ze strany "základny hierarchické pyramidy" (laici) a stejně tak nepřipravenost předat určitý díl odpovědnosti ze strany "vyšších pater hierarchické pyramidy" (klérus).

Z našeho dialogu vzešly některé konkrétní podněty, které Vám jako našim pastýřům předkládáme, a tímto zároveň otevíráme prostor k diskusi nad nimi.

Aktivní podíl na životě církve je možný pouze v atmosféře partnerství, jejímž základním projevem je svoboda, vzájemná úcta a otevřenost k diskusi o čemkoliv. Cílem diskuse nemusí být jednotný závěr, ale vyjasnění svých stanovisek a vzájemná tolerance a přijetí v odlišnostech. Obáváme se, že dialog o zásadních otázkách života církve se podobá spíše monologu vedenému na různých rovinách, které se však navzájem míjejí. Za dialog nepovažujeme způsob dosavadní komunikace pastýřů se svým stádem, která je vedena převážně jednostranným způsobem kladení otázek a jednoznačných odpovědí z pozice autority. Proto vidíme jako velmi důležité, aby biskupové naslouchali hlasu teologů, kněží i laiků a vedli s nimi obousměrný otevřený dialog (srv. LG 12, 37). Neočekáváme od vás předkládání jasných a hotových odpovědí a závěrů, které bývají na úkor skutečnému stavu věcí. Navrhujeme, aby byly postaveny všechny potřebné platformy dialogu, např. fungující pastorační rady na úrovni farností i diecézí. Také se domníváme, že kritické hlasy skupin, kterým jde o budoucnost církve (např. Kairos '98), nelze dále přehlížet a dialog s nimi považovat za ohrožení jednoty církve.

Považujeme za velmi důležité, aby byli řadoví věřící povzbuzováni k spolurozhodování a spoluvytváření budoucnosti naší církve. Dosáhnout toho lze zdůrazňováním důležitosti hlasů všech, komu jde o dobro církve. Konkrétní motivací pak může být přenesení části odpovědnosti na zkušené a schopné laiky.

Domníváme se, že je nutné provést nejen kvantitativní, ale i kvalitativní analýzu a prognózu vnitrocírkevní i společenské situace a na jejím základě vytvořit nový model organizace diecézí a života farností. Takto máme šanci postavit se proti izolaci církve od společnosti.

V souvislosti s tím je třeba promýšlet možnost, jak správcům farností umožnit, aby se mohli plně věnovat svátostné službě a duchovnímu doprovázení věřících a nebyli přetěžováni nadměrnou administrativou. Řešení vidíme v převedení části pravomocí v této oblasti z kléru na laiky (např. správa farností bez kněze schopným laikem). Pro život jednotlivých církevních obcí je zásadní otázkou možnost slavení eucharistie, zvláště nedělní, neboť eucharistické shromáždění slouží k budování církve. Domníváme se, že nejsou využity všechny možnosti k tomu, aby věřícím byla účast na nedělní eucharistii umožněna. Toho však nelze dosáhnout pouze zvyšováním počtu mší sv. celebrowaných jedním knězem. Zdá se nám, že nejsou vyčerpány všechny možnosti řešení (vyřešení situace kněží skryté církve, ordinace osvědčených ženatých mužů) Prosíme Vás o citlivý přístup k těmto palčivým otázkám.

Věříme, že naše starosti a naděje jsou i Vašimi starostmi a nadějemi. Proto očekáváme, že naši iniciativu přijmete s pochopením a zaujmete k ní své stanovisko.